RUSKI INWALID

Nº 93.

ŚRODA. 23 Kwietnia. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Królestwo Polskie. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Francyia. Angliia.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Petersburga, 23 Kwietnia.

Reskrypt Nayiaśnieyszego Pana. Jenerał Adiutantowi Zakrzewskiemu, Dezurnemu Jenerałowi Głównego Sztabu.

Oglądaiąc Departamenta poruczone zarządzeniu waszemu: Jnspektorski, Audytoryiatski i Drukarnię woienną, z ukontentowaniem widziałem wszędzie ten porządek i doskonałość których zawsze oczekiwałem od troskliwości waszey i gorliwości ku służbie. Usprawiedliwiliście zupełną moią ufność i nabyliście wszelkiego prawa do moiey wdzięczności i zadowolnienia, które extra rozkazu moiego ninieyszem potwierdzam.

(Na oryginale podpisano) ALEXANDER.

w Petersburgu

16 Kwietnia 1819 roku.

Królestwo Polskie.

z Warszawy, 20 Kwietnia.

Dnia 18 około godziny 9tey wieczorem rozstał się w tuteyszey stolicy z tym światem JW. Franciszek Skarbek *Malczewski* Prymas Królestwa Polskiego, Arcy-Biskup Warszawski.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Wiednia 14 Kwietnia.

Podczas pobytu Cesarstwa naszych w Rzymie będzie oswiecone Muzeum w Watykanie, oraz Kapitolium, kolumnada i plac cały przed kosciołem Swiętego *Piotra*. — Trzy ostatnie będą przystroione w girlandy, których 50 tysięcy łokci robić nakazano. W muzeum maią bydź także dane dwa oratorya. Zamek Swiętego *Anioła* odnawiaią, a trzy pałace połączone będą z Kapitolium. Po świętach Wielkanocnych trzy dni trwać będą zabawy.

Słychać, że w Dalmacyi chce mieć Cesarz cztery Biskupstwa i Arcy-Biskupstwo, iako to, w *Zara*, *Spalatro*, *Raguzie*, *Lesinie* i *Cattaro*. W którem z tych miast będzie Arcy-Biskupstwo, ieszcze niewiadomo.

Arcy-Xiążę *Maxymilian* ziechał tu dnia 3 bieżącego miesiące przez Francyą z Angli.

Arcy-Xiążę *Jan* wyieżdża wkrótce do Galicyi i Węgier wyższych dla rozporządzenia tam niektórych wymiarów, iako naczelny Dyrektor inżynieryi Austryackiey.

Arcy-Xiążę *Ferdynand* dowodzący naczelnie woyskiem w Królestwie Węgierskiem iedzie do Włoch.

Słychać, że Arcy-Xiążę Palatyn Węgierski chce złożyć godność swoię, i mieszkać nadal spokoynie przy matce żony swoiey.

Sprzedaż teatru w Wiedniu do Hrabiów *Palfy* należącego przez loteryą przyydzie nakoniec do skutku. Bankier *Henickstein* przyiął na siebie odpowiedzialność w tey sprzedaży, w którey istotnie o trzy wygrane idzie, to iest.— 1) Teatr z wszelkiem do niego przynależącem zabudowaniem.—2) Pałac z ogrodem do Hrabiego *Ferdynanda Palfy* należący.—3) Znaczny bardzo ubiór z kosztownych kamieni, 200,000 ryńskich szacowany. W tey loteryi z 225,000 losów składaiącey się, a na pięć klass podzieloney kosztuie los 20 ryńskich wartości Wiedeńskiey. Że zaś zdarza zię zwykle, iż w takowych nieruchomości na loteryą spieniężeniach rzecz w grę puszczoną kilkakroć drożey szacuią, niżeli warta w istocie, Pan *Henickstein* oswiadczył wyraźnie, iż obowięzuie się zapłacić natychmiast 300,000 ryńskich w konwencyyney dobrey monecie (1,200,000 złotych Polskich) temu, ktoby wygrawszy teatr zatrzymać go sobie nie życzył.

Słychać, że kilku Biskupów Węgierskich iadą do Rzymu dla załatwienia tam podczas pobytu Cesarskiego niektórych spraw kościelnych.

z Berlina, 3 Kwietnia.

Dwor nasz przywdział dzis 3tygodniową żałobę po zgonie Króla Hiszpańskiego *Karola IV*.

W tuteyszym nadwornym katedralnym kościele miłosnicy muzyki dali na rzecz ubogich oratorium *Śmierć* Pana *Jezusa*, z którego dochód 1330 talarów Dyrekcyi instytutu ratunkowego oddano.

Zdaie się bydź rzeczą iuż rozstrzygnioną, iż będziemy mieli Stany Prowincyonalne; a tak spełnią się obietnice uczynione d. 22 Maia r. 1815. Idzie tylko teraz o to, czyli w uporządkowaniu tych Stanów trzymać się Rząd będzie dawnego, lub teraźnieyszego, albo nowego podziału. Pragnący nowego, radzą w dziennikach naszych podziału Królestwa na pięć prowincyy według Jeograficznego położenia i stopnia cywilizacyi. Pierwszą prowincyą byłaby Nadwiślańska, złożona z Pruss wschodnio-zachodnich i W. Xięztwa Poznańskiego; drugą Nadodrzańska, zawieraiąca Szląsk, Brandeburgiią i pomeranią; trzecią Nadelbiańska, zawieraiąca W. Xięztwo Saskie; czwartą Nadwezerska zawieraiąca dawne posiadłości nasze w Westfalii, piątą Nadreńska, zawieraiąca prowincye na lewym brzegu Renu.

Od brzegów Menu, 12 Kwietnia.

Syn Xięcia Heskiego Fryderyk powrócił do Kassel z Lipska, gdzie był na Akademii.

Poseł Francuzki Pan *Reinhard* podał Seymowi Związku Niemieckiego oswiadczenie bardzo dobitnie napisane za Donataryuszami Francuzkiemi w Niemczech.

Lord *Clancarty* Kommissarz pełnomocny Angielski do układów o kraie, przedłużył ieszcze do roku naiem mieszkania swego. Sprawdza się więc nieiako wieść o rozmaitych zamianach kraiów.

Wielu pisarzom i innym osobom, których pisma nosiły na sobie cechę korrespondentów mocarstw zagranicznych, przesłano z różnych stron bezimiennie przestrogi z wezwaniem, ażeby się poprawili, i zdrady przeciw Niemieckiey oyczyźnie nie dopuszczali, inaczey, ieżeli doznaią nieprzyiemności, samiie sobie przypisać będą musieli. Pisma te zaczynaią się od słów:—„Bóg nasza obrona! Niech żyie Teutonia!“

Wniosek Posła Hanowerskiego Pana *Martens* o potrzebie powszechney poprawy Akademiy Niemieckich, lubo poparty przypomnieniem rozruchów w Getyndze i wielu świeżych przykładów, nie zyskał teraz przyięcia na Seymie Niemieckim. Wielu pełnomocników oswiadczyło się całkowicie przeciw niemu, i został usunięty.

Urządzenie sądu appellacyynego dla 4 miast wolnych Niemieckich posunięte iest dość znacznie. Zdaie się, że Lubeka będzie nasiedliskiem tegoż sądu, z siedmiu, iak następuie, wybranych członków złożonego, iako to: dwóch Sędziów z Hamburga, iednego z Lubeki, iednego z Bremy, iednego z Frankfortu, a dwóch na przemiany z Hamburga i Frankfortu.—Prezesem sądu ma bydź zawsze obca osoba. od wszystkich 4rech miast wybrana, z pensyą roczną 11 tysięcy mark. Słychać, że tą razą będzie Prezesem Radca Sprawiedliwości *Martin* z *Jeny*.

Niektóre pisma Niemieckie i inne głosiły, że Napoleon Bonaparte, zataiwszy właściwy dzień urodzin swoich, przeniosł go na dzień

15ty Sierpnia, iako dzień w całey Francyi uroczysty.—To doniesienie okazało się zupełnie niesprawiedliwe, albowiem z zaświadczenia danego mu przy wyyściu ze szkoły w Brienne okazuie się, że się istotnie dnia 15go Sierpnia 1796 urodził. Swiadectwo to mielismy ogłoszone drukiem w Gazetach Francuzkich 1810 roku, i w piśmie Roczniki Europeyskie Nro 7, w następuiących słowach:

„Wypis 1784 roku tych uczniów szkoły Królewskiey, którzy w miarę wieku do czynney służby, lub do wyższey szkoły woyskowey w Paryżu przeniesieni bydź mogą. — „JPan *Bonaparte* (*Napoleon*) urodzony dnia 15go Sierpnia 1769 roku, 4ry stopy 10 cali i 10 liniy wysoki, skończył rok czwarty szkolny. Jest mocney konstytuzyi, zdrowia wybornego, posłuszny, uczciwy i wdzięczny; celuie szczególniey przykładaniem się do matematyki, a w historyi i jeografii mierny; dosyć słaby we wszystkich ćwiczeniach przyiemnych, i w iezyku Łacińskim, w których do czwartey doszedł klassy. Będzie z niego doskonały żeglarz.“

z Munich 9 Kwietnia.

Na sessyi dnia 3. b. m. Minister spraw Wewnętrznych doniosł Izbię Dep: o postanowieniu Krolewskiem względem przedłużenia tegorocznych obrad Seymowych do dnia 15 Maja; poczem Minister Skarbu wniósł proiekt prawa względem nowego stosownieyszego podatków rozłożenia. Rozbiór i rozprawy w tey mierze zaymowały Izbę do 3ciey z południa, a potem od 6 wieczorem poźno w noc. Była także mowa o zniesieniu loteryi, o poiedynkach i urządzeniu ustaw celnych.

Na sessyi tey Izby dnia 5 przyięto z nieiakiemi odmianami projekt o podatkowaniu— Na sessyi dnia tego byli trzey Ministrowie Sprawiedliwości, Woyny i Skarbu.

Prezes Izby Pan *Seufert* i Minister *Lerchenfeld* mówili o potrzebie polepszenia dotychczasowego systematu szkolnego, a Deputowany *Behr* oswiadczył, iż lepiey byłoby zmnieyszyć liczbę woyska, a powiększyć fundusze edukacyyne. Mówiąc w tey mierze Dziekan *Stephani* z *Guuzenhauzen* zapewnił, że dotąd w Bawaryi więcey piszą o edukacyi, a niżeli działaią i staraią się o iey ulepszenie. „Ja sam, rzekł daley, napisałem w iednym roku 3tysiące doniesień do Rządu z obwodu, gdzie mieszkam; a przecież przez rok cały ani ieden z Panów Radców wydziału edukacyynego nie postał w tymże obwodzie dla zwiedzenia szkół, w których ledwie dziesiąta część nauczycieli iest zdatnych.“

Dnia 7, w wielki Czwartek, odbył się tu obrządek umywania nóg dwunastu starcom, co Król wypełnił. Między temi starcami był 114 lat maiący, który w roku przeszłym był także na tey uroczystości, a tego roku umyślnie na nię z *Berchlesgaden* przyszedł. Ma on wyznaczoną sobie dożywotnią pensyą od Króla.

Sławny wioloncelista P. *Romberg* dał w tuteyszey stolicy na nowym teatrse koncert, na którym Król z całym był dworem.

Mianował Król Xięcia *Thurn-Taxis* W. Ochmistrzem, a Hrabiego *Torring-Seefeld* W. Podskarbim, a Hrabiego Karola *Rechberg-Rothenlowen* W. Mistrzem obrzędów.

ANGLIIA.

z Londynu, 6 Kwietnia.

Dnia drugiego podał Pan *Lambton* w Izbie niższey petycyą Jenerała Francuzkiego *Gourgaud*, który z wyspy S. Heleny do Anglii przybył, a wkrótce go wywieziono, domagaiącego się pozwolenia powrotu do Anglii, a to dla pociągnienia do sądu osob, które dopuściły się zgwałcenia na nim praw kraiowych, iako na cudzoziemcu. Uzyskawszy on w roku przeszłym pozwolenie bawienia w Anglii, osiadł w Londynie, gdzie dnia 14 Lutego w mieszkaniu swoiem od 15 ludzi w kiie uzbroionych z rozkazu *Lorda Sidmouht* napadnięty, z łóżka porwany, z naygorszem obeyściem się na wóz pocztowy usadzony, i do Haarwich zawieziony został, bez względu na odwołanie się i prosbę, ażeby pierwey przed Radą tayną był stawiony. Z Haarwich wysłano go na ląd stały, gdzie dopiero po nieiakim czasie odebrał zabrane mu, i to niewszyskie, papiery z pugillaresu podróżnego, z którego zameczek oderwano. Ze pobyt iego i przybycie do Anglii niebyły taiemne, a mieszkaiąc tam nic nagannego niepopełnił, domaga się więc przychylenia do prosby o uzyskanie sprawiedliwości. Jeżeli te zarzuty zbite niebędą, rzekł P. *Lambton*, są one tego rodzaiu, że przyniosłyby zakał każdemu rządowi. Należy koniecznie poszukiwać czynu. Jenerał *Gourgaud* nie przeczy prawomocności oddalenia go z Anglii, lecz oswiadcza się przeciw zabraniu papierów iego, a to tem słuszniey, że mu w Anglii mieszkać pozwolono. Jeżeli chce wrócić do Anglii, to dla sądowego o to rozprawienia

się.—Żądał potém Pan *Lambton*, ażeby petycya Jenerała *Gourgaud* na stole złożoną została.—Oswiadczył na to P. *Clive*, że policyańci nie byli uzbroieni w kiie, i że Jenerała *Gourgaud* dla tego przemocą wzięto, iż porwał się do broni. P. *Wilson* przymówił się za Jenerałem i oświadczył, iż ten żadney zakazaney nie utrzymywał korrespondencyi. Nie podobał się tylko podobno opis bitwy pod Waterloo, który wydał, i to cała iego wina wrescie, zabranie papierów iest postępkiem niczem usprawiedliwić się niedaiącym.—Lord *Casthlereagh* wymawiał sprawienie się policyi, a po nim PP. *Cockburn* i *Bathurst* lecz powstało wielu członków przymawiaiąc się za Jenerałem *Gourgaut*, którego nareszcie petycyą pomimo uporczywego oporu ministrów i ich stronników, na stole złożyć, i wydrukować dozwolono, z przesłaniem iey do oddzielnego wydziału, o co szczególniey P. *Wilson* nalegał.

Dnia 5 złożono w obu Jzbach zdanie sprawy taynych wydziałów względem wykrycia istotnego stanu banku Angielskiego. Uczynił to Lord *Harrowby* w Jzbie-Wyższey, a Pan *Peel* w Jzbie-Niższey, w następuiącey tresci co do rzeczy samey-»Ze wydziały zaięte są teraz ułożeniem dla Jzby doniesienia które wkrótce złożą; że według podobieństwa, termin wypłat gotowizną z banku da się w krótkim czasie wyznaczyć, a to wraz z przełożeniem planu pewnosć ich ubezpieczaiącego; lecz wydział iest przytem tego zdania, że plan przedstawić się maiący znaydzie mocne przeszkody ieżeliby bank aż do czasu ułożenia takowego niemiał zaleconego sobie wstrzymania wszelkich wypłat gotowizną a nawet tych które bank przyiął na siebie dobrowolnie w r. 1817 za wydane t. r. obligacye. Już dotąd od 1go Stycznia wydał bank około 5 miliionów funtow szterl: lecz niekorzystnie, bo wszystka gotowizna do Francyi wychodzi, gdzie w tym przeciągu czasu przeszło 125 miliionów fran: pod stęplem Francuzkim wybito, a to, iak z pewnością powiedzieć można, w ¾ częściach z pieniędzy z banku Angielskiego pochodzących. — Po długich sporach‘ czytano nareście po trzeci raz bil w tey mierze wygotowany, który pomimo mocnego oporu przyięto. Bil ten odesłano tegoż ieszcze wieczora do Jzby-Wyższey, który tam natychmiast potwierdzono, a dzis iuż zatwierdzenie Królewskie otrzymał.

Postanowienie to Parlamentu względem wypłat gotowizną w banku sprawiło mocne bardzo wrażenie. Papiery spadły, lecz nie wiele; co się zwykło dziać często, zwłaszcza przy takich nowosciach, z których ieszcze nic z pewnością wyrachować nie można Wywóz złota za granicę wzbroniony iest temi nowemi urządzeniami.

Demokraci tuteysi obchodzili rocznicę wybrania Pana *Wood*. Spełniono za zdrowie Króla w cichosci według zwyczaiu. Potem spełniono za zdrowie Xięcia Rejenta; a lubo przodkuiący na uczcie wymówił słabym głosem: *trzy razy trzy*, biesiadnicy iednak spełnili toast w milczeniu, iak gdyby Xiąże Rejent w takim, iak Król oyciec iego, zostawał stanie.

Listy z wyspy Stey *Heleny* przy końcu Stycznia pisane zwiastowały, że zdrowie i życie mieszkańców tey wyspy nie w naylepszym są stanie. Wielu żołnierzy lądowych i na eskadrze choruie. *Bonaparte* tak iedney nocy zachorował, iż musiano przyzwać o drugiey z północy chirurga admiralskiego. Dziennik *Morning Chronicle* przytoczył list z dnia 28 Stycznia roku bieżącego takiey osnowy: — »Mało, albo »nic wcale nie mam ci do doniesienia, bo »wyspa Swiętey *Heleny* stała się prawdziwem więzieniem . . . . . *Bonaparte* »przed kilku dniami bardzo zachorował, a »iednak niechciał przyiąć żadnego lekarza, »prócz P. Stockoe z okrętu *Conquerant*, »wielkiego przyiaciela Pana *Omeara*, który tu był niegdyś . . . . *Bertrand* z żoną i dziećmi są zdrowi, i widzieliśmy ich »w niedzielę wychodzących na przechadzkę. »Gdym to pisał, wszedł do mnie lekarz *Stockoe* z wiadomością, że go Gubernator »chce oddać pod sąd woyskowy, lub odesłać do Anglii. Obrał drugie, i iutro popłynie. Oskarżono go podobno, że rozmawiał z Francuzami w *Longwood* o papierach, które mu dla nich oddano.« — Wiadomość tę potwierdził powrót lekarza *Stockoe* na fregacie *Trineamale*, która do *Portsmouth* zawinęła.

W PETERSBURGU
w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.